שאלו שלום ירושלים

ספר עבודה

ישליו אוהביך

והוא

ספר שמיני

(1)

הלכותיו תשע . וזהו סידורן .

הלכות בית הבחירה . הלכות כלי המקדש והעובדים בו . הלכות ביאת המקדש . הלכות איסורי מזבח . הלכות מעשה הקרבנות . הלכות תמידין ומוספין . הלכות פסולי המוקדשין . הלכות עבודת יום הכפורים . הלכות מעילה :

הלכות בית הבחירה

יש בכללן שש מצות . שלש מצות עשה . ושלש מצות לא תעשה . וזה הוא פרטן :

א) לבנות בית המקדש . ב) שלא לבנות המזבח גזית . ג) שלא לעלות עליו במעלות . ד) ליראה בו המקדש . ח) לשמרו סביב ו) שלא להשבית שמירתו :

וביאור מצות אלו בפרקים אלו :

כסף משנה — פרק ראשון — כסף משנה

פ"א א מצות עשה לעשות בית לה' וכו' שנאמר ועשו לי מקדש . ז"ל רבינו בספר המצות שלו מצוה עשרים הוא שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה בו יהיה ההקרבה והטבילה שם תמיד ושליו תהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה והוא שאמרו יתעלה ועשו לי מקדש . ולשון ספרי ג' מצות נצטוו ישראל בשעה שיכנסו לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכריע זרעו של עמלק שנאמר התאמר שבנין בית המקדש מצוה בפני עצמה והא דספרי ליתא נמי בפרק כ"ג (סנהדרין דף כ' :) וסמ"ג כתב וז"ל מניין ג' מצות נצטוו ישראל וכו' ואומר שיהיה להם המקום מכל לויהיה' מסביב לבנות בית הבחירה שנאמר ועברתם את הירדן וישבתם בארץ ואמ"כ והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם וכו' זמן מצוה זו של בנין בית הבחירה לא הגיעה עד ימי דוד וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא לאמר ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה ע"ל. ונראה שלא רצה לומר שהמצוה היא ועשו לי מקדש כמ"ש רבינו מפני שהוא קרוי במשכן שבמדבר מיידי ורבינו לא נראה שהמצוה היא שיבחר המקום אשר יבחר ה' אלהיכם וכמ"ש שפיר דהשם לא פקיד לבנות בית הבחירה אלא סיפור בעלמא הוא דקאמר שיבנו קרבנות למקום שיבחר ה' אבל לא מיירי במקרא ל"ויהי מיהא קרא דויהי המקום אשר יבחר ה' לא לעניין שיהא ליהי בנין בית הבחירה ואע"פ שבפרק כ"ג הביאו מקרא דויהי המקום אשר יבחר ה' לא לעניין שיהא ליהי בנין בית הבחירה ממקרא זה אלא לומר שהכרעת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה מדכתיב והיה בהניח לכם מכל אויביכם וכו' והיה המקום אשר יבחר ה' ולפיכך לא רצה להביא לויהי מפסוק זה והביא לויהי מועצו לי מקדם ואע"ג דהיה פרכה במשכן שבמדבר מיידי מ"מ דהאי קרא כללא הוא לכל מקום בין למשכן שבמדבר בין למעלה ומוב ונבטון בין לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדם ולא קאמר ועשו לי משכן. וכן הוא בגמרא סנהדרין ע"ז שבועות י"ד וכן תעשו לדורות וכו' :

א מיות יעשה לעשות בית ליי' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות . וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה שנאמר ועשו לי מקדש . וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו . והיה לפי שעה שנאמר כי לא באתם עד עתה וגו' : **ב** כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו . ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים ופרשו יריעות המשכן עליו ולא היתה שם תקרה . ושם"ט שנה עמד משכן שילה וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש. וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון ובנו שם מקדש ומגבעון באו לבית העולמים . וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה : **ג** כיון שנבנה המקדש בירושלים נאסרו כל המקומות כולן לבנות בהן בית ליי' ולהקריב בהן קרבן . ואין שם בית לדורי הדורות אלא בירושלים בלבד ובהר המוריה שבה נאמר ויאמר דויד זה הוא בית יי האלהים וזה מזבח לעולה לישראל ואומר זאת מנוחתי עדי עד : **ד** בנין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים . וכן בנין העתיד להבנות אע"פ שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבנין שלמה ומעין דברים המפורשים ביחזקאל : **ה** ואלו הן הדברים שהן עיקר בבנין הבית. עושין בו קדש וקדש הקדשים ויהיה לפני הקדש בקום אחד והוא הנקרא אולם . ושלשתן נקראין היכל . ועושין מחיצה אחרת סביב להיכל רחוקה ממנו כעין קלעי החצר שהיו במדבר . וכל המוקף במחיצה זו שהוא כעין חצר אהל מועד הוא הנקרא עזרה והכל נקרא מקדש : **ו** ועושין במקדש כלים . מזבח לעולה ולשאר הקרבנות . וכבש שעולים בו למזבח . ומקומו לפני האולם משוך לדרום . וכיור

א סמ"ג עשין קס"ג :

משנה למלך

פ"א א מצות עשה לעשות בית לה' וכו' . כרמב"ן בסמ"ע סי' ל"ג כתב דעשיית החרון והכפורת נמנה עם מעדות תמנה מצוה בפני עצמה וכ"כ בכוף הספר כשכתב להמלים מניין רמ"ח מצות עשה יע"ש בשבועין

הכל והיתה בזה חרפה לכל ישראל על אשר אבדה זאת המצוה מכללם. ולא נצטותה זאת המצוה אלא לכמו המעמד המפורסם הגדול ההוא אשר פחד ממנו כל העולם, ולהיות פרסום היחוד בזה יעד השם על ידי ישעיה שלא תשלם חרפת ישראל בזה המעמד ושיראו בהם בחורים בעת ההיא הקשה לא יפחידם המות ויתירו נפשם ויפרסמו האמונה ויקדשו את השם ברבים, כמו שהבטיחנו באמרו לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו כי בראותו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי וגו'. ולשון ספרא על מנת כך הוצאתי אתכם מארץ מצרים על מנת שתקדשו שמי ברבים. ובגמרא (סנהדרין ע"ד:) אמרו בן נח מצווה על קדושת השם או אינו מצווה, תא שמע שבע מצות נצטוו בני נח ואם אתה אומר כן תמניא הוו, הנה נתבאר לך שהיא מכלל מיני המצות המחוייבות לישראל, ושמו ראיתם על זאת המצוה מאמרו ונקדשתי בתוך בני ישראל. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפרק שביעי מסנהדרין. (ספרמת לאוין לל סנהדרין, מדע הלכות יסודי התורה פ"ה):

מצוה י היא שצונו לקרוא קריאת שמע ערבית ושחרית והוא אמרו ודברת בם. וכבר נתבארו משפטי מצוה זו במסכת ברכות (דף כ"ה) ושם נתבאר דקריאת שמע דאורייתא. וכתוב בתוספתא כשם שנתנה תורה קבע לקריאת שמע כך נתנו חכמים זמן לתפלה, רוצה לומר שזמני התפלה אינם מן התורה אמנם חיוב התפלה עצמה מן התורה כמו שבארנו, וחכמים ז"ל סדרו להם זמנים. וזהו ענין אמרם (ברכות כ"ו:) תפלות כנגד תמידים תקנו, רוצה לומר שתקנו זמניהם כפי זמני הקרבן. ומצוה זו אין הנשים חייבות בה. (בפרמת ותתחנן, מהכת הלכות קריאת שמע פ"ה):

מצוה יא היא שצונו ללמוד תורה וללמדה וזהו הנקרא תלמוד תורה, והוא אמרו ושננתם לבניך וכתוב בספרי לבניך אלו התלמידים שהתלמידים קרויים בנים שנאמר ויצאו בני הנביאים, ושם נאמר ושננתם שיהיו מחודדים בתוך פיך כשאדם שואלך דבר לא תהא מגמגם לו אלא אמור לו מיד. וכבר נכפל זה הצווי פעמים רבות ולמדתם ועשיתם למען ילמדון, וכבר נתפזר הצווי והזרוז על מצוה זו במקומות רבים מן התלמוד, והנשים אין חייבות בה מאמרו ולמדתם אותם את בניכם אמרו בניכם ולא בנותיכם כמו שהתבאר בגמרא (קדושין ל"ו). (בפרמת ותתחנן, מהכת הלכות תלמוד תורה פרק ג'):

מצוה יב היא שצונו להניח תפילין של ראש והוא אמרו והיו לטוטפות בין עיניך. וכבר נכפל זה הצווי ארבע פעמים. (בפ' בוא ותתחנן עקב, מהכת הלכות תפילין ומזוזה פ"ה):

מצוה יג היא שצונו להניח תפילין של יד והוא אמרו וקשרתם לאות על ידך. וכבר נכפל זה הצווי ארבע פעמים, והראיה על היות תפילין של ראש ושל יד שתי מצות אמרם בגמרא (מנחות מ"ד) על צד התימה ממי שיחשוב שתפילין של ראש ושל יד לא יונח אחד מהם בלתי האחר אלא אם יהיו שתיהן יחד מאמר זה לשונו, מאן דלית ליה שתי מצות חדא מצוה לא לעביד, כלומר מי שלא יוכל לעשות שתי מצות לא יעשה האחת, אינו כן אבל יעשה המצוה אשר נזדמנה ולפיכך יניח איזה מהן שיזדמן לו, הנה התבאר לך שקראו לתפילין של יד ושל ראש שתי מצות. ואלה שתי המצות לא יתחייבו לנשים מפני אמרו יתעלה בסבת חיובם למען תהיה תורת ה' בפיך ונשים אינן חייבות בתלמוד תורה, וכן בארו במכילתא. וכבר נתבאר כלל משפטי אלה שתי המצות בפרק רביעי ממנחות. (בפרמת בוא, ותתחנן, עקב, מהכת הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ה):

מצוה יד היא שצונו לעשות ציצית והוא אמרו יתעלה ועשו להם ציצית ונתנו על ציצית הכנף. ואינה נמנית בשתי מצות, ואף על פי שהעיקר אצלנו התכלת אינה מעכבת את הלבן והלבן אינו מעכב את התכלת, שהרי נאמר בספרי יכול שהן שתי מצות מצות תכלת ומצות לבן תלמוד לומר והיה לכם לציצית מצוה אחת היא ואינה שתי מצות. וזו אין הנשים חייבות בה כמו שהתבאר בראשון מקידושין (דף ל"ג:). וכבר התבארו משפטי מצוה זו בפ"ד ממנחות. (בפרמת שלח לך, מהכת הלכות ציצית פרק ג'):

מצוה טו היא שצונו לעשות מזוזה והוא אמרו יתעלה וכתבתם על מזוזות ביתך. והנה נכפל הצווי הזה. וכבר התבארו דיני מצוה זו בפ"ג ממנחות. (בפרמת ותתחנן, עקב, מהכת הלכות תפילין פרק ה'):

מצוה טז היא שצונו להקהיל את העם ביום השני של סכות במוצאי שמטה ולקרוא קצת פרשיות ממשנה תורה באזניהם והוא אמרו הקהל את העם האנשים וגו' וזו היא מצות הקהל. ואמרו בקידושין (דף ל"ד) כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. והקשו והרי הקהל דמצות עשה שהזמן גרמא ונשים חייבות ובארו בסוף המאמר אין למדין מן הכללות. וכבר נתבארו משפטי מצוה זו וכל מי יקרא ואיך יקרא ואי זה דבר יקרא בפרק ז' מסוטה. (בפרמת וילך נצבים):

מצוה יז היא שצונו שיהיה כל מלך מאומתנו יושב בבכא המלוכה כותב ספר תורה לו לעצמו לא יפרד ממנו. והוא אמרו והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משנה התורה הזאת. וכבר התבאר כלל משפטי מצוה זו בפרק ב' מסנהדרין. (סופטים וסוטה, מהכת הלכות תפילין ומזוזה וס"ת פרק ז'):

מצוה יח היא שצונו שיהיה כל איש ממנו כותב ספר תורה לעצמו ואם כתבו בידו מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, ואם אי אפשר לו לכותבו צריך שיקנהו או ישכור מי יכתבהו לו, והוא אמרו כתבו לכם את השירה הזאת. ואין מותר לכתוב אותה פרשיות פרשיות כי רצה באמרו את השירה כל התורה שכוללת זאת השירה. ולשון גמרא (סנהדרין כ"א:) אמר רבה אע"פ שהניחו לו אבותיו ספר תורה מצוה לו לכתוב משלו שנאמר כתבו לכם איתיביה אביי כותב לו ספר תורה לעצמו כדי שלא יתגאה בשל אבותיו מלך אין הדיוט לא. והיתה התשובה לא נצרכה אלא לשתי תורות כדתניא וכותב לו שתי תורות, כלומר שהפרש יש בין מלך והדיוט כי כל איש חייב לכתוב ספר תורה אחד והמלך שנים כמו שהתבאר בפרק שני מסנהדרין (שם). וכבר התבארו משפטי מצוה זו, רוצה לומר כתיבת ספר תורה ותנאיה בפרק שלישי ממנחות ובמסכת שבת פ' ט"ז. (מהכ נצבים, הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה):

מצוה יט היא שצונו לברכו אחר אכילה והוא אמרו ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך. ולשון התוספתא ברכת המזון מן התורה שנאמר ואכלת ושבעת וברכת. וכבר התבארו משפטי מצוה זו במקומות רבים ממסכת ברכות. (וסיס עקב, מסכת הלכות ברכות פ"ה):

מצוה כ היא שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה, בו יהיה ההקרבה

קנאת סופרים

המצוה עשרים לבנות בית הבחירה:

ואת המצוה נפקא לן מדכתיב ועשו לי מקדש. וסמ"ג בעשין קס"ג הוציא זה מן הכתוב דוהיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם לשכן שמו שם תביאו וגו' אולי כ"ל דכן תעשו לי מקדש ליכא למילף משום דלמצות שעה נאמרה על המשכן שעשו במדבר:

ולע"ד

ההקרבה והבערת האש תמיד ואליו תהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה. והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש. ולשון ספרי שלש מצות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק. הנה התבאר שבנין בית הבחירה מצוה בפני עצמה. וכבר בארנו שזה הכלל כולל מינים רבים שהם המנורה והשלחן והמזבח וזולתם כלם מחלקי המקדש והכל יקרא מקדש, וכבר ייחד הצווי בכל חלק וחלק. אמנם אמרו במזבח אדמה תעשה לי שיחשב בזה שהיא מצוה בפני עצמה חוץ ממצות מקדש. הענין בו כמו שאספר לך אמנם פשטיה דקרא הנה הוא מבואר כי הוא מדבר בשעת היתר הבמות שהיה מותר לנו בזמן ההוא שנעשה מזבח אדמה בכל מקום ונקריב בו. וכבר אמרו כי ענין זה הוא שצוה לבנות מזבח שיהא מחובר בארץ ושלא יהיה נעתק ומטלטל כמו שהיה במדבר. והוא אמרם במכילתא דרבי ישמעאל בפירוש זה הפסוק כשתכנס לארץ עשה לי מזבח מחובר באדמה. וכאשר היה הדבר כן הנה זה הצווי נוהג לדורות ויהיה מחלקי המקדש, רוצה לומר שיבנה מזבח אבנים בהכרח. ובמכילתא אמרו בפירוש ואם מזבח אבנים תעשה לי רבי ישמעאל אומר כל אם ואם שבתורה רשות חוץ משלשה האחד מהם ואם מזבח אבנים, אמרו ואם מזבח אבנים חובה אתה אומר חובה או אינו אלא רשות תלמוד לומר אבנים שלמות תבנה וגו'. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בכללה כלומר בנין בית המקדש ותארו ובנין המזבח והיא מסכת מחוברת לזו והיא מסכת מדות. וכן התבאר תבנית המנורה והשלחן ומזבח הזהב ומקום הנחתם מן ההיכל בגמרא מנחות ויומא. (תרומס, עבודס, בית סבחילס פ"ח):

מצוה כא היא שצונו לירא מן המקדש הזה מאד עד שנשים בנפשנו משא הפחד והיראה וזה מיראת מקדש והוא אמרו יתעלה את מקדשי תיראו. ונדר זאת היראה כמו שזכרו בספרא אי זהו מורא לא יכנס להר הבית במקלו ובמנעלו ובאפונדתו ובאבק שעל גבי רגליו ולא יעשה קפנדריא ולמדוהו מקל וחומר. וכבר התבאר במקומות מהתלמוד שאין מותר לשבת בעזרה אלא מלכי בית דוד בלבד, וזהו כלן באמרו יתעלה ומקדשי תיראו, וזהו יתחייב לעולם ואפילו בזמננו זה שהוא חרב בעונותינו שרבו, ולשון ספרי אין לי אלא בזמן שבית המקדש קיים בזמן שאין בית המקדש קיים מנין תלמוד לומר את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו מה שמירת שבת לעולם אף מורא מקדש לעולם, ושם נאמר גם כן לא מן המקדש אתה ירא אלא ממי ששכן שכינתו במקום הזה. (בכר סיני, סלכות בית סבחילס פ"ז):

מצוה כב היא שצונו לשמור המקדש וללכת סביבו תמיד לכבדו ולרוממו ולגדלו, והוא אמרו לאהרן ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות רוצה לומר אתם תהיו לי לפני תמיד. וכבר נכפל זה הצווי בלשון אחר והוא אמרו ושמרו את משמרת אהל מועד. וכתוב בספרי ואתה ובניך אתך לפני אהל העדות הכהנים מבפנים והלוים מבחוץ, רוצה לומר לשמרו וללכת סביבו. ובמכילתא אמרו ושמרו את משמרת אהל מועד אין לי אלא בעשה בלא תעשה מנין תלמוד לומר ושמרתם את משמרת הקדש. הנה נתבאר לך ששמירת המקדש מצות עשה. ושם נאמר גדולה למקדש שיש עליו שומרים ואינו דומה פלטרין שיש עליו שומרים לפלטרין שאין עליו שומרים, וידוע כי פלטרין הוא שם ההיכל אמרו כי גדולת ההיכל ורוממותו הם השומרים המסודרים עליו. וכבר התבארו משפטי מצוה זו כלם במסכת תמיד ומדות. (ויקס קלס, סלכות בית סבחילס פרק ז'):

מצוה כג היא שנצטוו הלוים בה לבד לעבוד במקדש בעבודות ידועות כמו נעילת השערים ואמירת השיר בעת הקרבן והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו ועבד הלוי. ולשון ספרי שומע אני אם רצה יעבוד ואם לא רצה לא יעבוד, תלמוד לומר ועבד הלוי בעל כרחו כלומר שהוא צווי חובה המוטל עליו בהכרח, וזהו עבודת הלוים. וכבר התבאר במקומות מתמיד וממדות ונתבאר גם כן בפרק שני דערכין (דף י"ח) שהשיר לא יאמרוהו זולתי הלוים. וכבר נכפל זה הצווי בזאת המצוה בלשון אחר והוא אמרו ושרת בשם ה' אלהיו ככל אחיו הלוים ואמר בשני מערכין (שם) אי זהו שרות שהוא בשם ה' הוי אומר זו שירה. (ויקס קלס, כלי בית סמקדש פרק ג'):

מצוה כד היא שצוה הכהנים לרחוץ ידיהם ורגליהם כל זמן שיצטרכו להכנם בהיכל ולעבוד עבודה, וזו היא קדוש ידים ורגלים, והוא אמרו יתעלה ורחצו אהרן ובניו את ידיהם ואת רגליהם בבאם אל אהל מועד. ומצות עשה זו יתחייב העובר עליה מיתה בידי שמים, רוצה לומר שכהן ששמש במקדש בלא קדוש ידים ורגלים חייב מיתה בידי שמים והוא אמרו יתברך שמו ירחצו מים ולא ימותו. וכבר נתבארו משפטי מצוה זו בשלמות בשני מזבחים. (כי תשא, סלכות בית סמקדש פרק ח'):

מצוה כה היא שנצטוו הכהנים להדליק הנרות תמיד לפני ה' והוא אמרו יתברך שמו יערוך אותו אהרן ובניו וזאת היא מצות הטבת הנרות. וכבר התבארו דיני מצוה זו בשמיני ממנחות וביומא בפרק ראשון ובמסכת תמיד. (ומתס תלוס, תמידין ומוספין פרק ג'):

מצוה כו היא שצוה הכהנים לברך את ישראל והוא אמרו יתעלה כה תברכו את בני ישראל. וכבר התבארו דיני מצוה זו בפרק אחרון ממגילה ותענית ובשביעי ממסכת סוטה. (נשא לת לשא, לסנס סלכות תפלס ונרכת כסניס פי"ד):

מצוה כז היא שצונו להשים לחם הפנים לפניו תמיד והוא אמרו יתעלה ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד. וכבר ידעת לשון התורה להשים לחם חדש בכל שבת ושיהיה עמו לבונה ושיאכלו הכהנים הלחם הנעשה בשבת הקודם. וכבר נתבארו משפטי מצוה זו בפרק י"א ממנחות. (תרומס, תמידין ומוספין פרק ג'):

מצוה כח היא שצוה הכהנים להקטיר קטרת בכל יום פעמים על מזבח הזהב והוא אמרו יתברך והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות. וכבר התבארו משפטי מצוה זו ומעשה הקטרת בכל יום בתחלת כריתות ובמקומות ממסכת תמיד. (ומתס תלוס, תמידין ומוספין פרק ג'):

מצוה כט היא שצונו להבעיר אש על המזבח בכל יום תמיד. והוא אמרו יתעלה אש תמיד תוקד על המזבח, וזה לא יתכן אלא במה שצוה בהתמדת שום האש על העצים בבקר ובין הערבים. כמו שנתבאר בשני של יומא ובמסכת

ולע"ד נראה שיש לקיים דברי הרב דצווי זה של ועשו לי מקדש מיירי גם לדורות מדכתיב ביה וכן תעשו דהייגו לדורות כמ"ש רש"י ז"ל שם וקאי לעשיית המקדש וכליו שיהיו מעין הנעשה במדבר וכדמשמע ממאי דאיתא בפ"ב דשבועות ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו לדורות ואי לאו מיעוטא דאותם הוה אמרינן בכליו דגם לדורות בעו משיחה אבל לעולם לענין מקדש ילפי לדורות מההוא קרא דועשו לי מקדש וגו' וכמ"ש התוס' בפ' הזורק דף צ"ח ע"ב דרוחב המשכן עשר אמות מבית עולמים ילפי לה שהיה ארכו ס' ורחבו כ' וכתיב וכן תעשו לדורות כתבנית של מדבר ש"מ דמשכן נמי רחבו שליש ארכו ע"כ: ועוד ראיה מבריית דספרי פ' בהעלותך על פסוק אספה לי שבעים איש כל מקום שנאמר לי לקיים לעולם ולעולמי עולמים וכו' עד במקדש הוא אומר ועשו לי מקדש:

(4)

ים לחריה היתר . כשחרבה שילה הותרו הבמות כדלמרינן בפ' זבחים (דף קיט.) כי לא בחתם עד עתה אל המנוחה זו שילה שנחו מלכבוש ואל הנחלה זו ירושלים למה חלקן הכתוב כדי ליתן היתר בין זו לזו : **גבי** בית חוניו . מזבח חוניו בנו של שמעון הצדיק בנה במה במלריס לפס שמים כדלמרינן תורה אור בפ' מנחות (דף קט:) : קסבר כו' . דליכא למאן דלמר התם שבנאה לפס ט"ז : וקסבר קדושה. שהתקדשה ירושלים לינה קדושה לעולם ומשחרבה הותרו הבמות : לעתיד לבא . כלומר משהחרב : והיל היתה נחלה . החמור בפסוק אל המנוחה ואל הנחלה : קלטיס להיכל . קא סלקא דעתך במקום הומות היכל שיהא מזבח הנחוי בעזרה קרוי אבר פתח אהל מועד שלמלמה כן לא היו מקריבין עד שיגמר הבנין והם התחילו להקריב קרבנות משבאו פס בימי כורש כמו שכתוב בספר עזרא (ג) ועד עשריס ושניס שנה אחרי כן לא נגמר הבית בשנת שלש לדריוש התחנון : בונין מבחוץ . שהיו הקלטיס פרושיס לפניס מעובי החומה שלא יכנסו הבונין לתוך ההיכל: לאו מכלל דר' אליעזר . דבעי קלטיס סבר לא קידשה לאחר חורבן לפיכך פירסו קלטיס במקום בנין וחזרו וקידשו בתוספות ובסיר כדלמר בפ' שבועות (דף מז.) : ומר מאי דשמיע ליה קאמר . ולא משום נוך קדושה : וכי תימא כו' : אע"ג נמנו בפ' בתרא דערכין לענין בתי ערי חומה לומר שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ואין פס יותר מהשתא : ולמה מנחוש . ולא הרבה היו פס והתם נמי תנן וכל כיולא בהן : ורמינהו . מסקנא דמילתיה הוא דלמר לעיל הני תנאי פליגי בקידשה ולא קידשה :

[מנחות קט:]

[זבחים קיט.]

פס קיב:

[ג"ל דתנן]

שבועות עז. זבחים קז: עדיות פ"ח מ"ז

[זבחים סב.]

יש אחריה היתר וקדושת ירושלים אין אחריה היתר : **גבי** א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו בזמן הזה קסבר *בית חוניו לאו בית ע"ז היא וקא סבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא דכתיב[דברים יב] °כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה *מנוחה זו שילה נחלה זו ירושלים מקיש נחלה למנוחה מה מנוחה יש אחריה היתר אף נחלה יש אחריה היתר אמרו ליה אמרת אמר להו לא אמר רבא האלהים אמרה וגמירנא לה מיניה ומ"ט קא הדר ביה משום קשיא דרב מרי דמותיב רב מרי קדושת שילה יש אחריה היתר קדושת ירושלים אין אחריה היתר ועוד תנן **משבאו לירושלים נאסרו הבמות ולא היה להם עוד היתר והיא היתה לנחלה תנאי היא (*דתניא) א"ר אליעזר *שמעתי כשהיו בונין בהיכל (ה) עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה אלא שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרה בונין מבפנים וא"ר יהושע [ב]*שמעתי *שמקריבין אע"פ שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה [ג]מפני שקדושה ראשונה קידשה *לשעתה °וקידשה לעתיד לבוא (ג) מכלל דר"א סבר לא קידשה לעתיד לבוא א"ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר"א למה לי לצניעותא בעלמא אלא כי הני תנאי דתניא אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי למה מנו *חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו את אלו וקידשום אבל הראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבוא ורמינהו *אמר רבי ישמעאל ברבי יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר °ששים עיר כל חבל ארגוב וכתיב °כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום קידשום השתא**

[דברים יב ג סס]

עירכין לב:

[תוספתא דערכין פ"ה שבועות עז.]

ומלריס שהן חו"ל והיינו (ג) לחזקת הבתים (ג"ב דף לח:) דקלמר שלש תרלות לחזקה יהודה ועבר הירדן והגליל דמשמע דעמון ומואב שהיו בעבר הירדן היו מא"י מיירי בעמון ומואב שטהרו בסיחון ועוד הקשה ר"ת מהא דלמר בפס' בילה (דף ה: ושם) וכר"ס (דף לח:) כרס רבעי היה לו לרבי אליעזר ובקש להפקירו לעניים וא"כ משמע דאית ליה קדשה לעתיד לבוא ומשום שלא היה רולה לעקור להוליכו לירושלים היה מפקירו לעניים שיוליכו חותו ויאכלוהו שמה דאי סבר לה קדשה והיה לריך לפדותו כהותו שבהולה לאדן שלריך לפדותו אמאי היה לריך להוליך לירושלים וגם מה היו העניים מרויחים אחרי שלריך לפדותו וי"ל משום דברהשולה כרס רבעי שבאדן ישראל היה לריך להוליכו (ד) לירושלים גם בקש ר' אליעזר להוליכו משום דכל דבר שנאסר במעיין לריך מעיין אחר להתירו ואהא מייתי לה בבילה (ג"ז שם) ומכל מקום העניים היו מרויחים במה שהיו יכולים לאכלו בשוה פרוטה כדשמואל ונהי דשמואל לא אמר למלהיה אלא בדיעבד כדמשמע ליסבא שהלכו היינו דווקא בזמן שבית המקדש קיים אבל בזמן הזה לא *ולפיכך להתחילה וכי נמי אית ליה בשהלכות דרב אחאי בפרשת קדושים תהיו (קוף סימן ק') ומבדך על פדיון עובר לעשייתן וקאי ליה לדמי פדיוניה אן יאליכם לנהר : [וע"ע תוס' ר"ה נא: ד"ה נקם] : **למה** מנו חכמים את אלו . קשה לחמי מייתי הך בריימא דלא מוכחא אלא בשלה דקדושה לשעה והיכי אמרת דאית ליה בפ' הערל (יבמות דף פב:) דקדושה לשעה ואניה ים להן הא שלישית אין להן דקדושה לשעה ובקדושת חוניו היתה לאחר קדושה *שלישית (ה) וים לומר דאפילו למאן דאמר קדושה לאחר מלרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה אבל לכל מילי לאחריני ודאי בטלה : שלר

[ג"ל שניה]

[ג"ל בניה]

[בכורות כט.]

צפורין . והקרה של נוש הלב ויורפת הישנה וגמלה הרי בגליל . וגדוד הרי בעבר הירדן וחדיד ואינו וירושלים הרי ביהודה . א"ר ישמעאל ברבי יוסי לא מנו אלו אלא שקידשום כשעלו מן הגולה . אבל הראשונות

שבשילה ש"ע חסר אחת . ותניא כשמת עלי הכהן חרבה שילה ובאו לנוב וכשמת שמואל חרבה נוב ובאו לגבעון קדושת שילה יש אחריה היתר כלומר שרתה השכינה אחר חרבנה בנוב וגבעון ובירושלים . א ב ל משנבנה בית עולמים אין אהריו היתר במקום אחר לעולם . א"ר יצחק שמעתי שמקריבין בבית חוניו ולאו בית ע"ו היא. וקדושת ירושלים יש אחריה היתר כו' ונדחו דבריו . ומעשה דחוניו מפורש בסוף מנחות . דבן שמעון הצדיק הוא והלך על שמעי' אחיו כשעלה לכהונה גדולה נתקנא בו כו' . וברח והלך ובנה מובח באלכסנדריא של מצרים . והקריב עליו קרבן כו' . ואמרינן תנאי היא . כלומר יש תנא שאומר יש אחריה היתר . דתניא א"ר אליעזר כשהיו בונין בהיכל היו עושין קלעים להיכל וקלעים לעזרה כו' . א"ר יהושע שמעתי שמקריבי' אע"פ שאין בית כו' עד מפני שקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא לעולם . ודייקינן לאו מכלל דר' אליעזר בר פלונתי' דר' יהושע סבר דקדושה ראשונה קדשה לשעתה היא ולא לעתיד . תדחי רבינא ואמר כ"ע קדשה לשעתה וקידשה לעתיד . ור' אליעזר אמר מה ששמע . ור' יהושע מה שעבע ואין ביניהם חלוקה . ואמרינן אלא ר' ישמעאל ב"ר יוסי הוא דאמר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבוא . והוא הולך על ר' אליעזר ועל ר' יהושע דתניא בתורת כהנים (פרשת נהר פ"ד) ערי חומה המוקפות מימות יהושע בן נון . כגון קצרה הישנה של

הגהות הב"ח

(ה) גב' בהיכל בונין בהיכל עשו קלעים : (ג) שם לעתיד לבוא לאו מכלל דר' אליעזר : (ג) תום' ד"ה דכולי עלמא וכו' ומלריס שהן חוץ לארן והיינו דפ"ט דבילה ומייתי לה בפ' מקום שנהגו דקאמר בלב תרלות לבעור יהודה : (ד) בא"ד לריך להוליכו לירושלים גם בקש ר' אליעזר להוליכו כנ"ל : (ה) ד"ה למה וכו' ויש לומר . ר"ת מהא דלמר בפ' הערל דפי' שם להם היינו לומר דלריך לחזור ליכושם בדי לקדשם ואין להם היינו לומר דא"ל דירושם עומדת היא דלא בעיה שניהם ים להם ביטול לבל שלישית יכושת עזרא אין לה ביטול ושם שלא כדברי התוס' שכתבו בפ' הערל דפי' ים להם היינו לומר דלריך לחזור ליכושם בדי לקדשם ואין להם היינו לומר דא"ל דירושם עומדת היא דלא בעיה קדושתם וכמו בפרש"י בשם אלא דלכניו מנגלל דשמואל היא יכושת שניה יכושת ושמם ושילך קדשה לעולם וכר"י דשמואל היא יכושת שניה כיון יכושת עזרא ושמם ושילך קדשה לעולם ע"ש :

גליון השי"ם

נמ' וקידשה לעתיד לבוא . עי' ברכות דף סח ע"ב :

שירצו : **יא** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך ועפ"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר ככל אשר אני מראה אותך וכן תעשו לדורות. ומשה רבינו מלך היה : **יב** וכיצד מוסיפין על העיר עושין בית דין שתי תודות ולוקחין לחם חמץ שבהם והולכים בית דין אחר שתי התודות ושתי התודות זו אחר זו ועומדין בכנורות ובנבלים ובצלצל על כל פנה ופנה ועל כל אבן *(ואבן) שבירושלים ואומר ארוממך י"י כי דליתני וגו'. עד שמגיעין לסוף המקום שמקדשין אותו ועומדין שם. ואוכלים שם לחם תודה אחת משתי התודות והשנייה נשרפת ועפ"פ הנביא שורפין את זו ואוכלין את זו : **יג** וכן אם הוסיפו על העזרה מקדשין אותה בשיירי המנחה מה ירושלים התודה שנאכלת בה מקדשתה אף העזרה שיירי המנחות שאין נאכלין אלא בה הן שמקדשין אותה בהן ואוכלין אותן בסוף המקום שקדשו : **יד** כל מקום שלא נעשה בכל אלו ובסדר הזה אין קדוש גמור וזה שעשה עזרא שתי תודות *זכרון הוא שעשה לא במעשיו נתקדש המקום שלא היה שם לא מלך ולא אורים ותומים. ובמה נתקדשה *בקדושה ראשונה שקדשה שלמה שהוא קידש העזרה וירושלים לשעתן וקידשן לעתיד לבא : **טז** לפיכך מקריבין הקרבנות כולן אע"פ שאין שם בית בנוי. ואוכלין קדשי קדשים בכל העזרה אע"פ שהיא חריבה ואינה מוקפת במחיצה ואוכלין קדשים קלים ומעשר שני בכל ירושלים אף על פי שאין שם חומות שהקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא : **טז** ולמה אני אומר במקדש וירושלים קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא. ובקדושת שאר א"י לענין שביעית ומעשרות וכיוצא בהן לא קדשה לעתיד לבוא. לפי שקדושת המקדש וירושלים מפני השכינה ושכינה אינה בטלה, והרי הוא אומר והשמותי את מקדשיכם ואמרו חכמים אע"פ ששמומין בקדושתן הן עומדים אבל חיוב הארץ בשביעית ובמעשרות אינו אלא מפני שהוא כבוש רבים וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכבוש ונפטרה מן התורה ממעשרות ומשביעית שהרי אינה מן ארץ ישראל. וכיון שעלה עזרא וקדשה לא קדשה בכיבוש אלא

*[נ"ל שנרין לומר גדולה וכן הוא בגמ']: *[כת"י זבח ומסמ"ג כתב זכר וכן הוא בגמ']

השגת הראב"ד

*נקדושה ראשונה שקדשה שלמה. א"א שכבר עלמו היה זה ולא ידעתי מאין לו וכמה מקומות במסכת זבחים מוכיחין שלא מקדש ירקב ובגמ' תמרו דנפול מחיצות הלכתא למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא לא הלך בין מקדש לירושלים למאר ה"י ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לרבי יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבא לא אמר אלא ה"י אבל לירושלים ולמקדש לא אמר לפי שהיה יודע עזרא שהמקדש והירושלים עתידים להשתנות ולהתקדש קידוש אחר עולמי בכבוד י"י לעולם כך נגלה לי מסוד ה' לירמיה לפיכך הנכנס עתה אם אין בו כרת :

הנכנס לשם אין חייבין עליה אימתי רב הונא אמר בכל אלו אמן רב נחמן אמר בכל אלו אמן רב נחמן אמר בשלמא מכל אלו אמן רב הונא אמר בכל אלו אמן קשיא לרב נחמן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה קדשה לעתיד לבא ועזרא זכר בעלמא הוא דעבד רב נחמן אמר שלמא מכל אלו אמן קשיא לרב נחמן אמר רבה בר אבוה קדשה לעתיד לבא ועזרא קדושי קדים ומע"ג דלא חיו אורים ותומים קדשה לעתיד לבא ולא קדשה לעתיד לבא ומר סבר קדושה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא ומר סבר קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ופסק רבינו כמ"ד קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא ומדאמרינן התם בגמרא תנאי היא דתנן מ"ל אליעזר שמעתי שהיו בונים בהיכל עופות קלעים להיכל וקלעים לעזרות וכו' מ"ר יהושע שמעתי שמקריבין מע"פ שאין בית מוכיח קדשי קדשים מע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני מע"פ שאין הומה מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד לבא מדר' יהושע סבר לה קדשה לעתיד לבא והא קי"ל דרבי אליעזר וכ' יהושע הלכה כר' יהושע וכ"ם למאי דתמי התם דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קמאי ומר מאי דשמיע ליה קמאי וכ"ם קלעים למה לי לגניותא בעלמא דהשתא תף ר' אליעזר סבר דקדשה לעתיד לבא. ועוד דבפרק השוחט ומעלה (זבחים דף ק"ז:) גרסי' מיתמר המעלה בזמן הזה רבי יוחנן אמר חייב ר"ל אמר פטור כ"י אמר חייב קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא ר"ל אמר פטור וכו' לא קדשה לעתיד לבא ובפלוגתא דר' אליעזר וכ' יהושע ודאי דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קמאי ומר מאי דשמיע ליה קמאי וידוע דהלכה כר' לגבי ר"ל ור"י קי"ל דקדשה לעתיד לבא וכל שכן למאי דאמי דכ"ע קדשה לעתיד לבא. וכתוב בהשגות ה"ת סברת עלמו הוא זו וכו'. ומ"ם מזו סברת עלמו ולא ידע מאין לו כבר הוכחתי מאין לו

לומר כן במקדש ויכולים :

טז ומ"ש בשאר א"י לענין קדשה לעתיד לבא נתבאר בראש הלכות הרומות בס"ד. ומ"ש הראב"ד וכמה מקומות במסכת שם אין מקדש ירקב ובגמרא תמרו דנפול מחיצות הלמאך למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא לא הלך בין מקדש לירושלים לשאר ה"י ול"ל אין מקדש ויכולים לשאר ה"י ומשם רמיזי דהלכתא כוותיה סבר דקדשה לעתיד לבא ולא הזכיר הלא ירושלים ומקדש ממילא הוא לן למשמע דשאר ה"י ונתן רבינו טעם לדבר מך הנך מקומות דקאמי שם אין מקדש ירקב ואין לומר דאמרו דלא כהלכתא שהרי רבינו פסק כן בפ"ז מהלכות מעשר שני ופ"ע. ומ"ם ולא עוד אלא שאני אומר שאפילו לרבי יוסי דאמר קדושה שנייה קדשה לעתיד לבא לא אמר אלא ה"י ול"ל אין מקדש ויכולים לשאר ה"י ומשם רמיזי דהלכתא כוותיה סבר דקדשה לעתיד לבא. ועוד דבפרק השוחט ומעלה (זבחים דף ק"ז:) גרסי' מיתמר המעלה בזמן הזה רבי יוחנן אמר חייב ר"ל אמר פטור כ"י אמר חייב קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא ר"ל אמר פטור וכו' לא קדשה לעתיד לבא ובפלוגתא דר' אליעזר וכ' יהושע ודאי דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קמאי ומר מאי דשמיע ליה קמאי וידוע דהלכה כר' לגבי ר"ל ור"י קי"ל דקדשה לעתיד לבא וכל שכן למאי דאמי דכ"ע קדשה לעתיד לבא. וכתוב בהשגות ה"ת סברת עלמו הוא זו וכו'. ומ"ם מזו סברת עלמו ולא ידע מאין לו כבר הוכחתי מאין לו

לומר כן במקדש ויכולים :

טז ומ"ש בשאר א"י לענין קדשה לעתיד לבא נתבאר בראש הלכות הרומות בס"ד. ומ"ש הראב"ד וכמה מקומות במסכת שם אין מקדש ירקב ובגמרא תמרו דנפול מחיצות הלמאך למ"ד קדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא לא הלך בין מקדש לירושלים לשאר ה"י ול"ל אין מקדש ויכולים לשאר ה"י ומשם רמיזי דהלכתא כוותיה סבר דקדשה לעתיד לבא. ועוד דבפרק השוחט ומעלה (זבחים דף ק"ז:) גרסי' מיתמר המעלה בזמן הזה רבי יוחנן אמר חייב ר"ל אמר פטור כ"י אמר חייב קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבא ר"ל אמר פטור וכו' לא קדשה לעתיד לבא ובפלוגתא דר' אליעזר וכ' יהושע ודאי דילמא דכ"ע קדשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קמאי ומר מאי דשמיע ליה קמאי וידוע דהלכה כר' לגבי ר"ל ור"י קי"ל דקדשה לעתיד לבא וכל שכן למאי דאמי דכ"ע קדשה לעתיד לבא. וכתוב בהשגות ה"ת סברת עלמו הוא זו וכו'. ומ"ם מזו סברת עלמו ולא ידע מאין לו כבר הוכחתי מאין לו

לומר כן במקדש ויכולים :

יא אין מוסיפין על העיר וכו'. בפרק אי דמציעתא תנן אמאן מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ובאורים ותומים וסנהדרין של ע"ן ובמה מודות וכשיר וכ"ד מהלכות ומתי מודות לחבריהם וכו' וכל אלא נעשה בכל אלו הוכחם לשם אין חייב עליה. וכגמרא מנא ה"מ אמר רב אימי בר חייא דאמר קרא בכל אשר אני מראה אותך תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו לדורות ופירש"י מנא ה"מ דבעינן כל הני למוספת עזרה. וכן תעשו קרא יתירא למדרש לדורות וכימי משה להוא מלך ונביא ואחיו כ"ג ואורים ותומים וע' זקנים. ומתי מודות מנהמיה בן הכליה גמרינן וכגמ' מני מתי מודות שאמרו בלחמן ולא בשאר ויליף לה מקרא דאמי כיכהו חמן. ואמרינן תו בגמרא וכ"ד מהלכין ומתי מודות לחבריהם למימרא דב"ד קמי מודה לזלי ומכתיב וילך לחבריהם הושעיה ואני אמי יהודה ה"ק ב"ד מהלכין ומתי מודות מהלכות וכ"ד לחבריהם ואמרינן תו בגמרא כיצד מהלכות רבי חייא ור' שמעון ברבי חד אמר זו כנגד זו וחד אמר זו לחלר זו מ"ד זו כנגד זו הפנימים כך דמקרבא לחומה ומ"ד זו לחלר זו הפנימים כך דמקרבא לב"ד. ואיני יודע מניין לו לרבינו לפסוק כמ"ד זו לחלר זו ואפשר דמשום דפשטא דמילתא משמע שפי דמהלכות זו לחלר זו מש"ה

נקט *הכי :

יב ומ"ש ועומדים בכנורות ובנבלים וכו'. שם אחת תנן ובשיר תנו רבנן שיר של תודה בכנורות ובנבלים ובצלצלים על כל סיפה וסיפה ועל כל תבן גדולה שבירושלים אומר מזמור ה' כי ליתני וגו' ושיר של פגעים וכו' ואומר יוצב בשמר עליון וגו' עד כי לחלר ה' מהסי ואומר מזמור לדוד בברכו וגו' ופירש"י מזמור ה' הוא מזמור תוכיח הבית לכך אומר לומו. שיר של פגעים יוצב בשמר עליון לפי שאמרו שם בהקמת המשכן. ואומר שם רבו נרי וגו' לפי שנאמר בו בניים שלא יוכלו לנפשי אין יפותחה לו בהלכים שלא שהיו מחלוללים נרי יהודה ובימין בשהיו בני ישראל בני הגולה בונים החומה וכיצד לא כתב אלא מזמור ה' כי ליתני ונריך טעם למה ובשלמא שם רבו נרי ליכא למימר אלא נאמר אלא בזמנו זמן שהיו הנרים מחלוללים עליהם אבל היכא דאין נרים מחלוללים עליהם אמרינן ליה אבל יוצב בשמר עליון משמע דלעולם אמרינן ל"ל דאמזמור יוצב בשמר עליון גמי אימו [illegible] אלא כשיש נרים הללהמים שהם דכתיב ממך יפוף יומם וגו' יפול מצדך אלף וגו' :

ומ"ש ואוכלים שם לחם תודה לחלר וכו'. שם אפלוגתא דכיצד מהלכות השמי תודות מנן הפנימים נאכלת והחיצונה נשרפת בשלמא למ"ד זו לחלר זו אמאי נאכלת אלא אמר רבי יוחנן אמר ר' יוסי בר' חנינא מנין שאין הפנימים נאכלת עד שיזה מדמה על הקלע ת"ל ונתן מדמו על קרנות המזבח וגו' ואומר יוצב בשמר עליון וגו' עד כי לחלר ה' מהסי ואומר מזמור לדוד בברכו וגו' ופירש"י מזמור ה' הוא מזמור תוכיח הבית לכך אומר לומו. שיר של פגעים יוצב בשמר עליון לפי שאמרו שם בהקמת המשכן. ואומר שם רבו נרי וגו' לפי שנאמר בו בניים שלא יוכלו לנפשי אין יפותחה לו בהלכים שלא שהיו מחלוללים נרי יהודה ובימין בשהיו בני ישראל בני הגולה בונים החומה וכיצד לא כתב אלא מזמור ה' כי ליתני ונריך טעם למה ובשלמא שם רבו נרי ליכא למימר אלא נאמר אלא בזמנו זמן שהיו הנרים מחלוללים עליהם אבל היכא דאין נרים מחלוללים עליהם אמרינן ליה אבל יוצב בשמר עליון משמע דלעולם אמרינן ל"ל דאמזמור יוצב בשמר עליון גמי אימו [illegible] אלא כשיש נרים הללהמים שהם דכתיב ממך יפוף יומם וגו' יפול מצדך אלף וגו' :

יג וכן אם הוסיפו על העזרה וכו'. אמר רמי בר חמא מאן העזרה מקדשה אלא בשיירי מנחה מ"ט וכו' כיולפלים מה יולפלים דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל אף עזרה דבר הנאכל בה ויוצא ממנה נפסל :

יד כל מקום שלא נעשה וכו'. שם (דף ט"ז) אמאי דתנן כל אלא נעשה בכל אלו הנכנס

*[כוונתו לכאן בפנימים משמע טפי שמפיק זו מהלכת אחר זו] :

משנה למלך

יב ועומדין בכנורות כו'. כתב מרן דיוסף בכתר עליון משמע לעולם אמרינן ליה ומדברי רמ"י משמע שלעולם אמרינן ליה שנתן טעם לזה המזמור לפי שאמרו מזה בהקמת המשכן לן במוכפות שם כתבו עד כי לחלר ה' מהסי דכתיב לעיל מיניה ובלומה רבשעים תרלה דמשתעי בהויניס שהיו מוכרין להם בשעת הבנין לכל משם ולזה לא אמרינן בגמר אלא בזמן הזה ומכי דייקא במעשתא דקלמר עד כי לחלר ה' מחכי. ולדברי רמ"י ניריך טעם לא בזמן